Discografia catalana de música clàssica 2013

per Albert Ferrer Flamarich

Són diversos els segells discogràfics autòctons avesats a la recuperació i la difusió del patrimoni musical català. Tanmateix, aquest curs l'activitat s'ha reduït considerablement i el nombre de novetats reflecteix la manca general de finançament institucional. El sector, en crisi des de fa anys, el darrer any i mig ha perdut entre el quaranta-cinc i el cinquanta per cent de les vendes físiques. Unes xifres alarmants que els espais de venda virtual no compensen ni en un terç. La pluralitat assenyalada en els articles d'anys anteriors desapareix a favor dels tres segells més consolidats: Tritó, Columna Música i La mà de Guido.

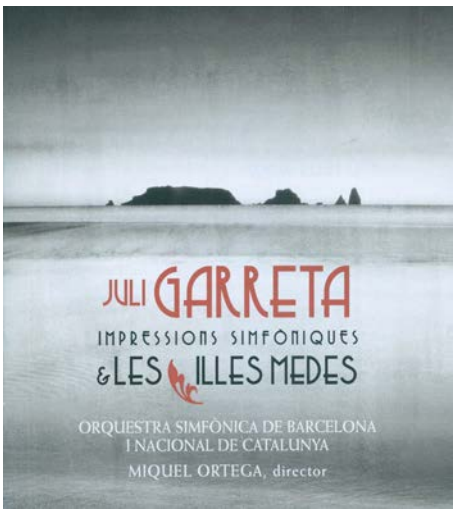

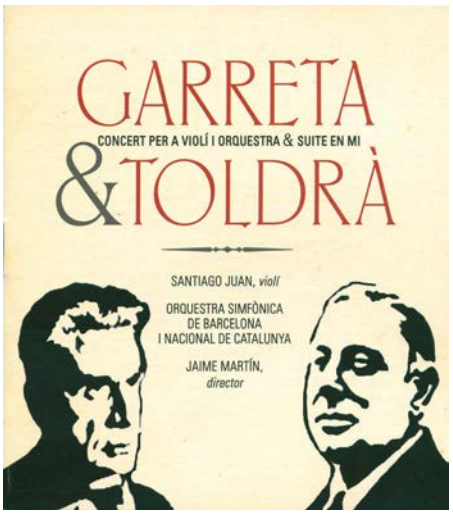

Tritó: Juli Garreta com a eix

En la doble tasca d'editorial de partitures i discs, Tritó ha comercialitzat tres compactes que són una de les aportacions més estimables del panorama discogràfic dels darrers anys. Es tracta de l'obra simfònica de Juli Garreta (1875-1925), considerat per Casals un geni autodidacte. Un tòpic que, escoltant el *Concert per a violí*, la *Pastoral*, les *Illes Medes* i les *Impressions simfòniques* (Refs.: TD 0097. 55 mins.; TD 0093. 68 mins.; TD 0086. 60 mins.), s'esvaeix en favor de la consciència d'un compositor que sabia que pertanyia a un nou temps i treballava amb la meticulositat i l'estudi de la seva altra professió, la de rellotger. Són obres pertanyents al Noucentisme, amb influx wagnerià, originalitat en la construcció de temes, contrastos dinàmics i un llenguatge impregnat de color, poesia, evocació i detallisme instrumental. Les notes de carpeta són completes. No obstant això, en el disc del *Concert per a violí* figura la *Suite en Mi* de Toldrà com a primer enregistrament mundial, però aquest honor recau en el segell Solfa i en l'OJIPC amb Salvador Brotons en un enregistrament de 2008, com vam comentar en aquestes mateixes pàgines («Serra d'Or», 607-608, juliol-agost 2010). En qualsevol cas, la captació de so és qualitativa i tant l'OBC, Santiago Juan al violí, com els directors Jaime Martín i Miquel Ortega fan un treball excel·lent. Els intèrprets ofereixen lectures acurades en la correlació tècnica i expressiva amb el resultat d'un discurs equilibrat, clar i directe. Conèixer i programar aquestes obres fóra quasi una obligació nacional.

D'altra banda, un llançament anterior però significatiu (TD0084 DDD 1CD 60:33) és la *Música del no ésser* en quatre moviments i el *Concert per a piano i conjunt instrumental «And the world was calm»* de Ramon Humet (Barcelona, 1968). Són obres que reflexionen sobre l'existencialisme, sobre la mort com a il·luminació i evolucionen en un *continuum* que sorgeix d'una ener-

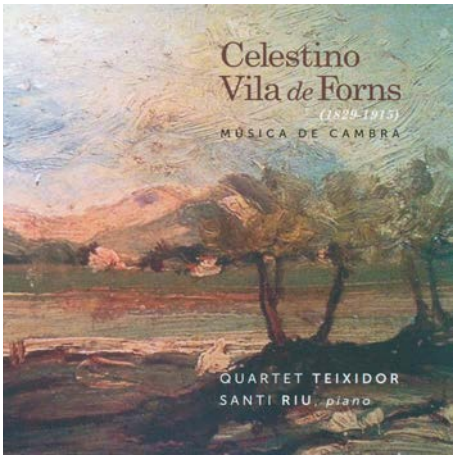

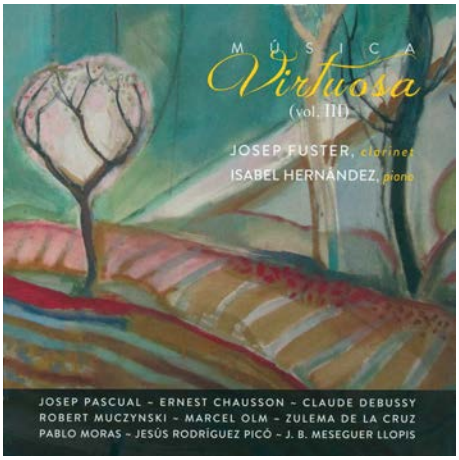

gia inconscient, a partir de la qual s'emula un origen i una extinció, exposats com un flux vital schopenhaurià a partir de motius generadors. El tractament harmònic s'apropa a l'espectralisme, el treball tímbric remet puntualment a Strauss i Mahler. Humet tendeix a plantejar un concepte escènic desenvolupat orgànicament en què hi ha molts elements autònoms que interaccionen amb una escriptura plena d'efectes d'una estètica que podem vincular a Messiaen, Ligeti, Takemitsu o Adams. Sens dubte, un dels valors a l'alça dins el panorama compositiu català.

Columna Música: la diversitat com a emblema

Amb una pàgina web (www.columnamusica.com) des de la qual es pot accedir als documents interns del discs i a les ressenyes, Columna Música pretén crear una sinergia entre l'empresa i les institucions musicals, especialment en temps difícils tant per als enregistraments com per als concerts i les presentacions de discs. Darrerament ha endegat una altra de les seves col·leccions de música contemporània, Phonos, dedicada a l'electrònica, i que ja ofereix dos volums (Ref.: 1CM0295 i 1CM0316) i té un ample suport institucional. Una altra novetat ha estat la recuperació de la música de cambra de Celestino Vila de Forns (1829-1915) a càrrec del Laboratori de Musicologia de la Universitat de Lleida, amb la complicitat del pianista Santi Riu i el Quartet Teixidor (Ref.: 1CM0314. 78 mins.). El disc presenta dos quartets per a violí, viola, violoncel i piano i un *Quintet per a piano, dos violins, viola i violoncel*, escrits als inicis de la dècada de 1880. Però Columna Música també és una plataforma de difusió d'intèrprets autòctons, com l'actiu clarinetista Josep Fuster acompanyat de la pianista Isabel Hernández. Ambdós han presentat el tercer volum de la sèrie «Música Virtuosa», a partir d'obres de catalans i espanyols escrites *ex professo*. Aquest tercer volum sorprèn pel repertori, caracteritzat per una varietat estilística difícil de sintetitzar, en què tot és permès, sense idea de progrés i amb una mirada cap enrere, cap a altres músiques i altres cultures. Sens dubte és una delícia per la simbiosi d'abstracció i empatia, alhora que una opció conciliadora per als melòmans més reticents a la nova creació.

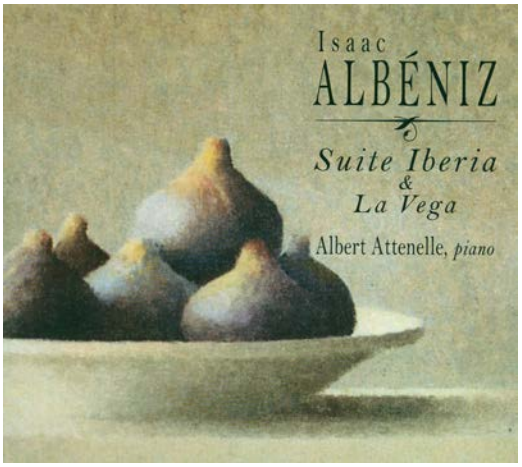

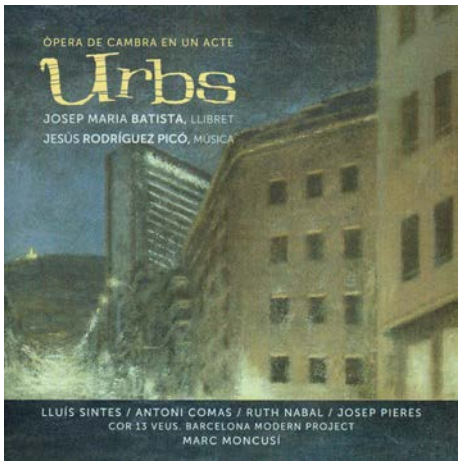

Una «Iberia» particular

El ventall de novetats de Columna Música ha incorporat el primer volum d'una sèrie dedicada a Pau Casals (Ref.: 1CM0284. 63 mins.) i l'enregistrament de la seva integral pianística a càrrec de Jordi Camell. També destaca la *Iberia* d'Albert Atenelle (Ref.: 1CM0213. 2CD 104 mins.), un dels nostres més destacats pianistes internacionals, que ofereix un lloable testimoniatge en què imprimeix una personalitat i un talent més que notables en cada quadern de l'obra. La seva és una versió poderosa, característica, dolça, amb perfums populars. El flux comunicatiu és suggeridor, animós, amb una especial cura sonora envoltada d'èmfasi i soltesa. I el compromís és màxim: es basa en l'edició pròpia de l'obra a partir dels manuscrits i esmenant tots els errors i les variacions que el pas del temps (i les editorials) hi han perpetuat. Convé destacar les encertades notes de Josep Pascual que Columna Música ha editat en tres idiomes (català, espanyol i anglès). En resum, es tracta d'una interpretació plena de mestria, embolcalladora, audaç i que sobresurt amb exquisidesa a «Evocación», «Almería» i «Jerez».

Una òpera contemporània

Columna Música tampoc ha no descurat l'òpera i ha incorporat al catàleg *Urbs* de Jesús Rodríguez Picó (Ref.: 1CM0305. 56 mins.), el seu tercer títol després d'*Hotel Occident* i *El paradís de les muntanyes*. *Urbs* és una obra pessimista centrada en la crisi de la identitat individual, la immigració, la deshumanització de la ciutat, la pobresa i la falta d'oportunitats sota el pes de la propaganda d'un nou totalitarisme. Ho corroboren el quartet final i la reaparició del tema d'*Urbs* com a símbol de la fagocitació dels individus pel sistema. Dividida en tres escenes, la partitura és complexa i exigent per als quatre solistes (soprano, tenor, baríton i baix) i presenta girs brechtians i afany de concisió. Ecos de vals, músiques dolces per a cor infantil, diferenciació musical dels personatges, un llenguatge modern més tens que agressiu i una hàbil distribució dels números de conjunt, tot això conflueix en aquesta obra, en què no falta *sprechgesang* ni hàbils passatges lírics. Una òpera.

Vint-i-cinc anys de La mà de Guido

Fundada per Llorenç Balsach i Peig l'any 1984, La mà

de Guido actualment és una editorial sabadellenca de discs i partitures. El nom homenatja el sistema mnemotècnic en forma de mà que suposadament va emprar el monjo Guido d'Arezzo en l'ensenyament musical al segle XI. L'activitat originària de l'empresa va ser la creació d'un programa informàtic (La mà de Guido Music Setting System) per a la composició de partitures per mitjà d'ordinador. El mateix any aquest programari va guanyar el premi Simolog al millor programa informàtic (Fundació Citema-SIMO), i dos anys més tard es presentava internacionalment a la Frankfurt Musik Messe, on obtingué una càlida acollida. De fet, es va convertir en un dels tres primers programes professionals emprats a escala mundial per les editorials de música (competint aleshores amb l'americà Score i l'alemany Amadeus).

L'any 1988 La mà de Guido va iniciar les seves pròpies publicacions musicals, centrades en els compositors catalans de totes les èpoques i promovent-ne obres inèdites. L'any 1995, amb la intenció de plasmar sonorament les seves edicions impreses, va endegar les edicions discogràfiques, i ben aviat es va especialitzar en la recuperació del llegat musical ibèric amb primers enregistraments de compositors com Francesc Valls, Joan Baptista Comes, Joan Cererols, Pere Rabassa, Alonso Lobo, Pere Tintorer, Eduard Toldrà, Ricard Lamote de Grignon i un llarg etcètera. Un any i mig després, per donar cabuda també a un repertori musical miscel·lani més ampli, contemporani i internacional, va crear el segell Ars Harmonica.

Finalment, l'any 2004 La mà de Guido va iniciar una línia discogràfica de recuperació d'enregistraments històrics d'intèrprets catalans, en què podem escoltar enregistraments restaurats d'intèrprets com Isaac Albéniz, Enric Granados, Joaquim Malats, Frank Marshall, Eduard Toldrà, Pau Casals, Joan Massià o Joan Manén. D'aquest darrer, l'editorial ha comercialitzat el primer volum de la seva abundantíssima obra per a violí i piano: un reflex de composicions escrites per al lluïment propi des d'un eclecticisme estilístic que assumeix l'estètica germànica i francesa, i que tècnicament s'estén des de Paganini fins a Vieuxtemps passant per Joachim, Wieniawski o Ysäye. Moltes són peces *di bravura* plenes d'efectes i filigranes tècniques com l'*Estudi Op. A-8 núm. 2* o la *Danza ibérica núm. 3 Op. A-36*. Altres, com les *Cinc melodies espanyoles*, són harmonitzacions lliures de temes i ritmes populars en què Kalina Macuta i Daniel Blanch, membres fundadors de l'associació que duu el nom del compositor i intèrprets del disc, ofereixen una recreació serena, equilibrada i d'arrel acadèmica.

Com a editorial de partitures, La mà de Guido ha publicat obres inèdites d'autors dels segles XVIII, XIX i part del XX. Això els n'ha facilitat el primer enregistrament mundial, com va ser el cas dels dos *Quartets per a cordes* del sabadellenc Agustí Borgunyó (Ref.: LMG 2078 DSD 1CD 49 mins.). Nascut a la capital vallesana el 1894, Borgunyó va emigrar als Estats Units l'any 1915 perquè no podia desenvolupar una carrera professional a Catalunya. El primer quartet el va compondre cap als anys trenta per encàrrec d'Alfred Wallenstein, que dirigia l'orquestra simfònica de l'emissora Wor, a Nova York, per a la qual Borgunyó treballava com a orquestrador. Dedicat aquest primer quartet «a l'insigne mestre i eminent compositor Joan Lamote de Grignon», el segon ho és al seu cosí Manuel Borgunyó. Datat el 1963, en el seu retorn a Catalunya ja jubilat, aquest segon quartet presenta una música sorprenent, propera a la tradició del postromanticisme centreeuropeu, que ofereix algunes traces de tipus «espanyol». Cal destacar-hi un lirisme serè i singular vehiculat en els moviments lents, i una brillantor particular en cada fragment, característiques comunes a dues obres que haurien de ser de referència dins la historiografia musical ibèrica.

Com hem dit, la música contemporània també forma part del catàleg de La mà de Guido, especialment compositors catalans, com Josep Soler (Vilafranca del Penedès, 1935). Entre les aportacions recents cal citar *Meditació* (Ref.: LMG 2111 DDD 1CD 74 mins.), que és una compilació de l'obra pianística de l'autor amb les set *Escenes del Via Crucis* i les set *Sans Soleil* (Sense sol), i la *Sonata XI* per a la mà esquerra, una fita en el terreny. El pianista Miguel Álvarez-Argudo n'ofereix una recreació profunda, de so excel·lent, en la qual es traslluïxen la introspecció en el llenguatge, l'expressió i la dificultat tècnica de les obres. Per cert, les notes de carpeta de Joan Pere Gil Bonfill són un despropòsit amb vista al melòman que les vulgui per a entendre i percebre les peces: sorprèn que un músic amb preparació musical suficient i un sobrat coneixement de l'obra de Soler hagi fet un text amb constants divagacions estètiques i de vincles històrics estèrils com a guia d'audició.

En resum, la llista és llarga i demostra la lluita d'una empresa que ja ha publicat unes quatre-centes partitures i uns tres-cents trenta CD. A més, també ha fet treballs d'encàrrec per a editorials (Enciclopèdia Catalana) i enregistraments per a altres companyies discogràfiques com Columna Musica, Accent i TVCDisc.